

УДК 581.526.7:581.95(477.85)

К.Ю.ЯворенкоВищий державний навчальний заклад
України "Буковинський державний
медичний університет", м. Чернівці**АНАЛІЗ АДВЕНТИВНОГО КОМПОНЕНТА
РУДЕРАЛЬНОЇ ФРАКЦІЇ ФЛОРИ
БУКОВИНСЬКОГО ПЕРЕДКАРПАТТЯ***Ключові слова: рудеральна флора,
адвентивна фракція, вид, аналіз.**Резюме. У роботі проаналізовано адвентивний компонент
рудеральної фракції флори Буковинського Передкарпаття. За
літературними даними встановлено час занесення, походження,
ступінь натуралізації та систематичний склад адвентивного
компонента рудеральної флори.***Вступ**

Внаслідок дії антропогенних факторів відбуваються зміни у складі флори, а також зміни життєвої стратегії антропохорно занесених видів, що призводять до перетворень фітоценозів. Дослідження рудеральної флори має важливе значення, оскільки воно сприятиме уточненню її видового складу, а її аналіз - виявленню закономірностей її формування, що є цінним матеріалом для розробки прогнозу розвитку флори під впливом антропічного чинника [1].

Адвентивна фракція є частиною сучасної флори практично будь-якої території, її складають невластиві місцевій флорі види, занесення яких не пов'язане з природним ходом флорогенезу, а зумовлене прямою чи опосередкованою діяльністю людини, тварин та інших чинників поширення. При цьому чітко простежується тенденція до збільшення кількості адвентивних видів, розширення спектру їх місцезростань, зростання ступеня натуралізації видів.

За рівнем адвентизації флори Україна займає досить високе місце серед інших флор світу. Зараз спонтанна фракція адвентивної флори України нараховує 830 видів, що складає 14% від загальної кількості видів флори країни [2].

Мета дослідження

Проаналізувати адвентивний компонент рудеральної фракції флори Буковинського Передкарпаття.

Обговорення результатів дослідження

За даними літературних джерел встановлено, що адвентивна фракція рудеральної флори досліджуваної території представлена 126 видами (38,3%) із 83 родів, 29 родин, 20 порядків. Трьома провідними родинами серед них є Asteraceae, Brassicaceae, Poaceae.

Серед адвентивних видів за часом іміграції виділені археофіти (79 видів) та кенофіти (47 видів).

За походженням переважають види серед-

земноморського (43 види) та середземноморсько-ірано-туранського походження (20 видів). Більшість (62%) видів середземноморського та середземноморсько-ірано-туранського походження з'явилися на території Буковинського Передкарпаття до кінця XVI ст., тобто відносяться до археофітів (*Adonis aestivalis*, *Consolida regalis*, *Papaver rhoeas*, *Fumaria officinalis*, *Urtica urens*, *Sceleranthus annuus*, *Spergula arvensis*, *Chenopodium hybridum*, *Viola arvensis*, *Lepidium campestre*, *Raphanus raphanistrum*, *Anchusa officinalis*, *Cynoglossum vulgare*, *Lappula squarrosa*, *Myosotis arvensis*, *Veronica arvensis*, *Verbena officinalis*, *Bal-lota nigra*).

Серед археофітів значною кількістю видів вирізняються також ірано-туранські представники (12,7 %): *Descurainia sophia*, *Lepidium ruderale*, *Geranium pusillum*, *Lathyrus tuberosus*, *Malva neglecta*, *Artemisia absinthium* та інші. Серед археофітів відсутні види північноамериканського, південноамериканського, південно- та середньоевропейського походження.

Серед кенофітів, навпаки, домінують північноамериканські види - *Amaranthus albus*, *Iva xanthiifolia*, *Robinia pseudoacacia*, *Acer negundo*, *Ambrosia artemisiifolia*, *Chamomilla suaveolens*. Частка середземноморських (*Saponaria officinalis*, *Bunias orientalis*, *Trifolium hybridum*, *Geranium rotundifolium*), ірано-туранських (*Arabidopsis thaliana*, *Armoracia rusticana*), азіатських (*Atriplex hortensis*, *Chenopodium polyspermum*) та середземноморсько-ірано-туранських видів (*Atriplex tatarica*, *Chenopodium botrys*, *Vicia angustifolia*, *Geranium columbinum*, *Hyoscyamus niger*) серед них зменшується.

Крім того, серед кенофітів з'являються види європейського (*Diplotaxis muralis*), японського (*Reynoutria japonica*), південноамериканського (*Amaranthus cruentus*, *Galinsoga parviflora*, *G. ciliata*) походження.

Занесені в іншу місцевість рослини неодмінно потрапляють у незвичні екологічні умови. Навіть при великій подібності або майже повній іден-

тичності умов існування з тими, до яких рослини звикли, їх очікують інший хімічний склад ґрунту або тепловий, світловий і водний режими, інший видовий склад фітоценозів. Природно, що стан натуралізації виду в нових умовах, насамперед, визначається його біоекологічним потенціалом, і тому неоднаковий у різних видів. Помітну роль відіграє також час занесення виду.

За ступенем натуралізації адвентивні види розподілені нами на 5 груп. Домінують епекофіти (види, які натуралізовані на повністю трансформованих ектопах), зокрема, з археофітів до них відносяться *Consolida regalis*, *Paraver rhoeas*, *Fumaria officinalis*, *Scleranthus annuus*, *Viola arvensis*, *Capsella bursa-pastoris*, *Descurainia sophia*, *Sinapis arvensis*, *Malva sylvestris*, *Geranium dissectum*, *G. pusillum*, *Conium maculatum*, *Veronica oраса*; а з кенофітів - *Amaranthus retroflexus*, *A. albus*, *Reynoutria japonica*, *Bunias orientalis*, *Cardaria draba*, *Medicago sativa* та ін. За походженням більшість із цих видів - середземноморські та середземноморсько-ірано-туранські.

На другому місці за кількістю видів - ергазіофіти (здичавілі; ростуть біля місць культивування). З них археофітом є лише *Brassica campestris*, а кенофітів більше (*Saponaria officinalis*, *Arabidopsis thaliana*, *Trifolium hybridum* та ін).

Геміепокофіти представлені лише 6 видами, які за часом занесення всі - археофіти (*Lathyrus tuberosus*, *Vicia villosa*, *Cyathium intybus* тощо).

Агріофітів (натуралізовані види, які ростуть у природних і напівприродних ектопах) усього 5 видів; за часом занесення всі вони є кенофітами (*Vicia angustifolia*, *Oenothera biennis*, *Acer negundo*).

Найменше видів віднесено до ефемерофітів (видів, що утримуються у флорі місцевості нетривалий час); серед них є і археофіт (*Adonis aestivalis*), і кенофіти (*Euphorbia humifusa*) [3].

Можливості та якості адвентивного компонента необхідно досліджувати тому, що адвентивні види конкурують з аборигенними, витіснюють їх із природних фітоценозів, спрощують структуру фітоценозів та часто виконують роль нових рослин-хазяїв для різних паразитів та збудників хвороб.

Висновки

1. У результаті фракційного аналізу встанов-

лено, що адвентивна фракція рудеральної флори буковинського Передкарпаття представлена 126 видами із 83 родів, 29 родин, 20 порядків.

2. За часом занесення на територію адвентивні види віднесені до археофітів та кенофітів.

3. За походженням домінують середземноморсько-ірано-туранські і середземноморські представники, яких багато серед археофітів (62,0 %).

4. За ступенем натуралізації, більшість адвентивних видів - епекофіти (103 види). Ергазіофітів - 9 видів, геміепокофітів - 6, агріофітів - 5, ефемерофітів - 3 види.

Перспективи подальших досліджень

Будуть продовжені дослідження у вибраному науковому напрямку.

Література. 1. Григора І.М., Соломаха В.А. Рослинність України (еколого-ценотичний, флористичний та географічний нарис). - К.: Фітосоціоцентр, 2005. - 452 с. 2. Остапко В.М., Бойко А.В. Тенденції адвентизації флори юго-востока України // Відновлення порушених природних екосистем: III Міжнар. наук. конфер.: тези доп.- Донецьк, 2008. - С. 428-429. 3. Протопопова В.В. Синантропная флора Украины и пути ее развития. - К.: Наук. думка, 1991. - 204 с.

АНАЛИЗ АДВЕНТИВНОГО КОМПОНЕНТА РУДЕРАЛЬНОЙ ФРАКЦИИ ФЛОРЫ БУКОВИНСКОГО ПРИКАРПАТЯ

Е.Ю.Яворенко

Резюме. В работе проанализирован адвентивный компонент рудеральной флоры Буковинского Прикарпатья. По литературным данным установлено время заноса, происхождение, степень натурализации и систематический состав адвентивного компонента рудеральной флоры.

Ключевые слова: рудеральная флора, адвентивная фракция, вид, анализ.

ANALYSIS OF THE ADVENTIVE COMPONENT OF RUDERAL FLORA OF THE BUKOVINIAN PRECARPATHIANS

К.У.Яворенко

Abstract. The article analyzes adventive component of ruderal flora of the Bukovinian Precarpathians. According to the literature time of introduction, origin, degree of naturalization and systematic composition of the adventive component of ruderal flora was set.

Key words: ruderal flora, adventive fraction, views, analysis.

**Higher State Educational Establishment of Ukraine
"Bukovinian State Medical University", Chernivtsi**

Clin. and experim. pathol. - 2016. - Vol.15, №2 (56).ч.2.-P.89-90.

Надійшла до редакції 10.04.2016

Рецензент – доц. В.В. Степанчук

© К.Ю. Яворенко, 2016